

## **RJ-Uiting 2020-11: Ontwerp-Richtlijn: verduidelijking toepassing combinatie 3 in de enkelvoudige jaarrekening en waardering vastgoed voor eigen gebruik in enkelvoudige jaarrekening moedermaatschappij**

### *Inleiding*

Artikel 2:362 lid 8 BW staat toe om de geconsolideerde jaarrekening op te stellen op basis van IFRS\* in combinatie met de enkelvoudige jaarrekening op basis van Titel 9 Boek 2 BW, waarbij de waarderingsgrondslagen worden toegepast die de rechtspersoon ook in de geconsolideerde jaarrekening heeft toegepast (combinatie 3). In hoofdstuk 100 Inleiding, paragraaf 1 Toepassing Richtlijnen en IFRS\* in de geconsolideerde en/of enkelvoudige jaarrekening, zijn de bepalingen inzake combinatie 3 opgenomen.

In deze RJ-Uiting stelt de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) voor om de alinea's met betrekking tot de toepassing van combinatie 3 in de enkelvoudige jaarrekening te verduidelijken, mede naar aanleiding van ontvangen commentaren inzake RJ-Uiting 2018-1. Op basis van RJ-Uiting 2018-1 zijn specifieke aanvullende bepalingen opgenomen in de Richtlijnen als gevolg van de invoering van IFRS 9 en de verwerking van verwachte kredietverliezen (expected credit loss) bij de toepassing van de combinatie 3. Met deze voorstellen beoogt de RJ de toepassing van combinatie 3 meer conceptueel uit te werken.

### *Richtlijn 100 Inleiding, paragraaf 1 Toepassing Richtlijnen en IFRS\* in de geconsolideerde en/of enkelvoudige jaarrekening*

De RJ stelt voor om het algemene principe te verduidelijken dat het eigen vermogen volgens de enkelvoudige jaarrekening in beginsel gelijk is aan het eigen vermogen volgens de geconsolideerde jaarrekening (alinea 107). Bij de waardering van een geconsolideerde deelneming in de enkelvoudige jaarrekening volgens de vermogensmutatiemethode wordt de deelneming beschouwd als een samenstel van activa en passiva en niet als een ondeelbaar actief. Hieruit vloeit voort dat transacties en/of balansposities tussen de moedermaatschappij en haar geconsolideerde deelneming, waarbij sprake is van een 100%-belang, niet leiden tot verschillen tussen het eigen vermogen volgens de geconsolideerde jaarrekening en het eigen vermogen volgens de enkelvoudige jaarrekening (verwerking vindt plaats overeenstemming met de

uitgangspunten van hoofdstuk 260 De verwerking van resultaten op intercompany-transacties in de jaarrekening). Voorbeelden hiervan zijn nader uiteengezet in de bijlage van het hoofdstuk.

Overigens betekent dit niet dat er geen verschillen kunnen bestaan tussen het eigen vermogen en het resultaat volgende de geconsolideerde jaarrekening en de enkelvoudige jaarrekening (alinea 107a). Deze verschillen kunnen ontstaan vanuit het perspectief van de enkelvoudige jaarrekening in specifieke situaties, zoals transactie en/of balansposities tussen de moedermaatschappij en haar geconsolideerde deelneming, waarbij geen sprake is van een 100%-belang (alinea 107b) of als sprake is van een geconsolideerde deelneming met een negatief eigen vermogen (alinea 107c). De aard van deze verschillen onder combinatie 3 is niet anders dan onder combinatie 1. Met andere woorden, deze verschillen ontstaan ook onder combinatie 1 en worden niet veroorzaakt door de toepassing van IFRS\*-waarderingsgrondslagen onder combinatie 3.

Daarnaast wordt voorgesteld om te verduidelijken dat naast de presentatie- en toelichtingsvereisten van Titel 9 Boek 2 BW tevens de presentatie- en toelichtingsbepalingen uit de Richtlijnen gevolgd moeten worden (alinea 107d).

Tenslotte worden voor dit hoofdstuk enkele redactionele aanpassingen voorgesteld.

#### *Richtlijn 213 Vastgoedbeleggingen en Richtlijn 214 Financiële vaste activa*

Naar aanleiding van bovenstaande voorgestelde wijzigingen, worden ook enkele wijzigingen voorgesteld in andere hoofdstukken:

- Richtlijn 213 Vastgoedbeleggingen: in alinea 113 is de situatie beschreven van een rechtspersoon die een onroerende zaak in eigendom heeft en deze ter beschikking stelt aan en gebruikt wordt door de moedermaatschappij of een andere groepsmaatschappij. Deze onroerende zaak is geen vastgoedbelegging in de geconsolideerde jaarrekening die beide rechtspersonen omvat, omdat de onroerende zaak gezien vanuit het perspectief van de groep als geheel voor eigen gebruik is bestemd. Daarbij is beschreven dat de onroerende zaak in de enkelvoudige jaarrekening van de rechtspersoon wordt aangemerkt als vastgoedbelegging.

Deze alinea gaat niet specifiek in op de waardering van de betreffende geconsolideerde deelneming in de enkelvoudige jaarrekening van de moedermaatschappij bij toepassing van de vermogensmutatiemethode. Voorgesteld wordt om bij toepassing van de vermogensmutatiemethode de onroerende zaak gehouden door de dochtermaatschappij te classificeren als vastgoed voor eigen gebruik, zoals ook is gehanteerd ten behoeve van de geconsolideerde jaarrekening. Door deze wijze van waardering zullen geen verschillen ontstaan tussen het eigen vermogen volgens de geconsolideerde jaarrekening en het eigen vermogen volgens de enkelvoudige jaarrekening van de moedermaatschappij, waardoor dit aansluit bij het algemene principe zoals uiteengezet in de voorgaande paragraaf van deze RJ-Uiting.

Daarnaast gaat de huidige bepaling niet specifiek in op de situatie waarbij het betreffende vastgoed wordt gehouden door de moedermaatschappij en dit vastgoed ter beschikking wordt gesteld aan een geconsolideerde deelneming voor eigen gebruik. Voorgesteld

wordt dat de onroerende zaak in de enkelvoudige jaarrekening van de moedermaatschappij dan eveneens wordt geclassificeerd als vastgoed voor eigen gebruik.

- Richtlijn 214 Financiële vaste activa: in de alinea's 312 tot en met 312b zijn bepalingen opgenomen met betrekking tot combinatie 3. Er worden redactionele aanpassingen voorgesteld in de titel van deze subparagraaf en tevens wordt een bepaling (alinea 338a) toegevoegd consistent met bovenstaande aanpassing in Richtlijn 213 met betrekking tot het toepassen van de vermogensmutatiemethode.

#### *Overige*

Omwillen van de leesbaarheid bevat deze RJ-Uiting de 'schone' versie van de voorgestelde wijzigingen in Richtlijn 100.

#### *Ingangsdatum*

De RJ stelt voor de gewijzigde alinea's van kracht te laten zijn voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2021.

#### *Commentaarperiode*

De RJ nodigt u uit tot het inzenden van reacties en commentaren op deze RJ-Uiting. Deze kunnen tot uiterlijk 31 augustus 2020 worden ingediend bij het RJ secretariaat, bij voorkeur per email ([secretariaat@rjnet.nl](mailto:secretariaat@rjnet.nl)). Commentaren zullen als openbare informatie worden behandeld en op de RJ-website gepubliceerd, tenzij door respondenten is aangegeven dat het commentaar geheel of gedeeltelijk moet worden aangemerkt als vertrouwelijk.

Amsterdam, 30 juni 2020

## Voorgestelde wijzigingen in de Richtlijnen

### Wijzigingen in hoofdstuk 100 ‘Inleiding’ (schone versie)

#### *Toelichting bij combinatie 3*

107 Artikel 2:362 lid 8 BW staat het toe om de geconsolideerde jaarrekening op te stellen op basis van IFRS\* in combinatie met de enkelvoudige jaarrekening op basis van Titel 9 Boek 2 BW, waarbij de waarderingsgrondslagen worden toegepast die de rechtspersoon ook in de geconsolideerde jaarrekening heeft toegepast. De mogelijkheid om de waarderingsgrondslagen die worden toegepast in de geconsolideerde jaarrekening volgens IFRS\* ook toe te passen in de enkelvoudige jaarrekening is door de wetgever gecreëerd om het mogelijk te maken het eigen vermogen volgens de enkelvoudige jaarrekening in beginsel gelijk te houden aan het eigen vermogen volgens de geconsolideerde jaarrekening. Onder de waarderingsgrondslagen vallen ook de classificatiegrondslagen die van invloed zijn op het onderscheid tussen eigen en vreemd vermogen.

107a Een geconsolideerde deelneming wordt in de enkelvoudige jaarrekening gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode, waarbij de deelneming wordt beschouwd als een samenstel van activa en passiva en niet als een ondeelbaar actief. Bij deze waarderingsmethode komt tot uitdrukking dat de deelnemende partij een economisch belang heeft bij dit samenstel van activa en passiva van de deelneming.

Transacties en/of balansposities tussen de moedermaatschappij en haar geconsolideerde deelneming, waarbij sprake is van een 100%-belang, leiden niet tot verschillen tussen het eigen vermogen volgens de enkelvoudige jaarrekening en het eigen vermogen volgens de geconsolideerde jaarrekening en worden verwerkt in overeenstemming met de uitgangspunten van hoofdstuk 260 De verwerking van resultaten op intercompany-transacties in de jaarrekening. Voorbeelden hiervan zijn:

- te verwachten kredietverliezen (expected credit loss) zoals voorgeschreven in IFRS 9 op leningen en vorderingen op de deelneming;
- verschillen in de verwerkingwijze van een lessor en een lessee voor een lease tussen de moedermaatschappij en de deelneming conform IFRS 16;
- derivaten die zijn afgesloten door de moedermaatschappij waarbij het afgedekte risico zich bij de deelneming bevindt en in de geconsolideerde jaarrekening hedge accounting wordt toegepast;
- een door een deelneming uitgegeven financieel instrument dat deels wordt gehouden door de moedermaatschappij, waarbij de deelneming dit instrument waardeert tegen geamortiseerde kostprijs en de moedermaatschappij dit instrument waardeert tegen reële waarde.

In de bijlage bij dit hoofdstuk worden deze voorbeelden nader uiteengezet.

107b De bedoeling van de wetgever om het mogelijk te maken het eigen vermogen volgens de enkelvoudige jaarrekening in beginsel gelijk te houden aan het eigen vermogen volgens de geconsolideerde jaarrekening, betekent overigens niet dat er geen verschillen kunnen bestaan tussen het eigen vermogen en het resultaat volgens de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening. Net als bij combinatie 1 (zie alinea 105 van dit hoofdstuk en hoofdstuk 240 Eigen vermogen alinea 304) kunnen vanuit het perspectief van de enkelvoudige jaarrekening in specifieke situaties verschillen bestaan tussen het eigen vermogen volgens de

geconsolideerde jaarrekening en het eigen vermogen volgens de enkelvoudige jaarrekening. Dergelijke verschillen worden in overeenstemming met artikel 2:389 lid 10 BW toegelicht. Voorbeelden van verschillen die kunnen ontstaan zijn weergegeven in de alinea's 107c en 107d.

107c Indien geen sprake is van een 100%-belang in een geconsolideerde deelneming, kunnen uit dien hoofde verschillen ontstaan tussen het eigen vermogen volgens de enkelvoudige jaarrekening en het eigen vermogen volgens de geconsolideerde jaarrekening. Dit wordt veroorzaakt doordat in de geconsolideerde jaarrekening balansposities en/of transacties integraal worden geëlimineerd en in de enkelvoudige jaarrekening proportioneel. Voor de verwerking van deze intercompany-transacties wordt verwezen naar alinea 301 tot met 308 van hoofdstuk 260 De verwerking van resultaten op intercompany-transacties in de jaarrekening.

107d Als een geconsolideerde deelneming een negatief eigen vermogen heeft, zijn de bepalingen van toepassing zoals opgenomen in alinea 339 en 340 van hoofdstuk 214 Financiële vaste activa en alinea 424 en 425 van hoofdstuk 252 Voorzieningen, niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa. Derhalve kan dit leiden tot een verschil tussen het eigen vermogen volgens de enkelvoudige jaarrekening en het eigen vermogen volgens de geconsolideerde jaarrekening.

107e De enkelvoudige jaarrekening wordt bij toepassing van combinatie 3 op basis van Titel 9 Boek 2 BW opgesteld. De presentatie- en toelichtingsvereisten van Titel 9 Boek 2 BW, het Besluit modellen jaarrekening en de presentatie- en toelichtingsbepalingen uit deze bundel moeten daarbij worden gevolgd. De presentatie- en toelichtingsvereisten van IFRS\* in de enkelvoudige jaarrekening worden dus niet gevolgd als deze hiermee strijdig zijn. Zo wordt bijvoorbeeld een belang dat op grond van artikel 2:24c BW als deelneming kwalificeert in de enkelvoudige jaarrekening als deelneming gepresenteerd, ook indien dit belang volgens IFRS\* in de geconsolideerde jaarrekening op een andere wijze wordt gepresenteerd. Indien de rechtspersoon artikel 2:402 BW toepast, kan worden volstaan met een verkorte winst-en-verliesrekening.

107f Geconsolideerde deelnemingen worden bij de toepassing van de vermogensmutatiemethode in de enkelvoudige jaarrekening gepresenteerd volgens:

- a. de nettovermogenswaardemethode; of
- b. de equity methode.

Bij de presentatie volgens de nettovermogenswaardemethode wordt goodwill afzonderlijk in de balans opgenomen, terwijl bij de presentatie volgens de equity methode de goodwill als onderdeel van de post deelnemingen wordt opgenomen. In beide situaties is terugname van een bijzondere waardevermindering van goodwill niet toegestaan conform de grondslagen zoals toegepast in de geconsolideerde jaarrekening.

107g Bij de toepassing van combinatie 3 zijn de artikelen van Titel 9 Boek 2 BW en de bijbehorende bepalingen uit deze bundel zoals opgenomen in alinea 108 (artikel 2:362 lid 9 BW), in aanvulling op bovenstaande bepalingen, tevens van toepassing.

Bij toepassing van combinatie 3 zijn tevens de alinea's 312 tot en met 312b en 342 van hoofdstuk 214 Financiële vaste activa van toepassing.

### **Hoofdstuk 100 Bijlage 1 Voorbeelden van verwerking van intercompany-transacties bij combinatie 3**

Deze bijlage is ter illustratie van alinea 107a van dit hoofdstuk met als doel een toelichting te geven op de inhoud van deze alinea. Uitgewerkt is de verwerking van intercompany-transacties en/of balansposities bij combinatie 3 tussen een moedermaatschappij en een geconsolideerde deelneming, waarin de moedermaatschappij een 100%-belang heeft, in overeenstemming met de uitgangspunten van RJ 260 De verwerking van resultaten op intercompany-transacties in de jaarrekening.

#### **Voorbeeld 1**

##### ***Te verwachten kredietverliezen (expected credit loss) zoals voorgeschreven in IFRS 9 op leningen en vorderingen op de deelneming***

Een moedermaatschappij verstrekt een lening van € 100 aan haar geconsolideerde deelneming. Het verwachte kredietverlies (expected credit loss) bedraagt op 31 december 202x € 10 bepaald in overeenstemming met IFRS 9. De netto-vermogenswaarde op basis van combinatie 3 bedraagt € 200.

In de geconsolideerde jaarrekening wordt de lening geëlimineerd en is geen sprake van een te verwerken verwacht kredietverlies.

In de enkelvoudige jaarrekening wordt ook geen verlies verantwoord in de winst-en-verliesrekening. Het waarderingsverschil tussen de vordering bij de moedermaatschappij en de schuld als onderdeel van de waardering van de deelneming wordt geëlimineerd.

Deze eliminatie kan worden verwerkt in de boekwaarde van de geconsolideerde deelneming (boekwaarde verstrekte lening bedraagt € 90 en de deelnemingswaarde € 210) of in de boekwaarde van de verstrekte lening (boekwaarde verstrekte lening bedraagt € 100 en de deelnemingswaarde € 200).

#### **Voorbeeld 2**

##### ***Verschillen in de verwerkingwijze van een lessor en een lessee voor een lease tussen de moedermaatschappij en de deelneming (in overeenstemming met IFRS 16)***

Een lessor (moedermaatschappij) en een lessee (geconsolideerde deelneming) gaan een leaseovereenkomst aan met betrekking tot bepaalde activa. Voor de lessor kwalificeert deze lease onder IFRS 16 als een operationele lease. In de geconsolideerde jaarrekening heeft deze intercompany lease geen effect, omdat de effecten hiervan volledig worden geëlimineerd.

Bij de lease ontstaat door de toepassing van IFRS 16 een verschil in verwerkingwijze in de jaarrekening van de lessor en de lessee. De lessee verwerkt de lease als een zogenoemde *right-of-use* actief en een leaseverplichting in de balans. Het actief wordt lineair afgeschreven en de leaseverplichting wordt gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Hierdoor hebben de totale kosten van de lease gedurende de looptijd van de lease een dalend patroon. De lessor daarentegen verwerkt de lease-opbrengsten lineair gedurende de leaseperiode.

In de enkelvoudige jaarrekening van de moedermaatschappij kunnen deze verschillen tussen de verwerking bij de lessor en lessee worden geëlimineerd in de boekwaarde van de geconsolideerde deelneming.

Voorbeeld 3

***Derivaten die zijn afgesloten door de moedermaatschappij waarbij het afgedekte risico zich bij de deelneming bevindt en in de geconsolideerde jaarrekening hedge accounting wordt toegepast***

Een moedermaatschappij dekt met behulp van een derivaat een risico af dat gelopen wordt door de deelneming. Voor de geconsolideerde jaarrekening wordt voldaan aan de voorwaarden voor hedge-accounting en wordt dit ook toegepast, aangezien het afgedekte risico en het afdekkingsinstrument (derivaat) onderdeel zijn van dezelfde consolidatiekring.

Het afgedekte risico en het afdekkingsinstrument (derivaat) bevinden zich in verschillende rechtspersonen. Aangezien een deelneming wordt beschouwd als een samenstel van activa en passiva, is het onderliggende afgedekte risico opgesloten in de post deelneming in de enkelvoudige jaarrekening. Ook in de enkelvoudige jaarrekening wordt derhalve hedge-accounting toegepast.

Voorbeeld 4

***Een door een deelneming uitgegeven financieel instrument die deels wordt gehouden door de moedermaatschappij, waarbij de deelneming deze waardeert tegen geamortiseerde kostprijs en de moedermaatschappij deze waardeert tegen reële waarde***

Een deelneming geeft in 202x (beursgenoteerde) obligaties ter waarde van € 100 uit. 10% van de obligaties wordt gehouden door de moedermaatschappij en 90% van de obligaties wordt gehouden door derden. In de geconsolideerde jaarrekening wordt 10% van de obligaties geëlimineerd en de resterende 90% wordt gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

De geconsolideerde deelneming waardeert de obligatie (verplichting) tegen geamortiseerde kostprijs van € 100. Het aandeel van de moedermaatschappij hierin is € 10 (10%). Indien de zelfstandige positie van de moedermaatschappij op basis van IFRS 9 wordt bepaald, zou op basis van het *business model* de moedermaatschappij deze obligaties in haar enkelvoudige jaarrekening tegen reële waarde met waardewijzigingen door het overig totaalresultaat; of – op basis van de *SPPI*-test – tegen reële waarde met waardewijzigingen door de winst-en-verliesrekening verwerken. Per balansdatum bedraagt de reële waarde van de lening € 120, waarvan de moedermaatschappij € 12 houdt.

In de enkelvoudige jaarrekening kan het waarderingsverschil op deze intercompany-verhouding worden geëlimineerd in de boekwaarde van de geconsolideerde deelneming of in de boekwaarde van de gehouden lening.

## **Wijzigingen in hoofdstuk 213 ‘Vastgoedbeleggingen’ (wijzigingen zichtbaar)**

213.113 In sommige gevallen heeft een rechtspersoon binnen een groep een onroerende zaak in eigendom die ter beschikking wordt gesteld aan en gebruikt wordt door de moedermaatschappij of een andere groepsmaatschappij. De onroerende zaak is geen vastgoedbelegging in de geconsolideerde jaarrekening die beide rechtspersonen omvat, omdat de onroerende zaak gezien

vanuit het perspectief van de groep als geheel voor eigen gebruik is bestemd. Echter, gezien vanuit het perspectief van de individuele rechtspersoon die de onroerende zaak in eigendom heeft (niet zijnde de moedermaatschappij) is de onroerende zaak te beschouwen als een vastgoedbelegging indien deze voldoet aan de in paragraaf 0 Definities geformuleerde definitie. In dat geval behandelt deze rechtspersoon de onroerende zaak als een vastgoedbelegging in zijn enkelvoudige jaarrekening.

Indien de geconsolideerde deelneming in de enkelvoudige jaarrekening van de moedermaatschappij volgens de vermogensmutatiemethode wordt gewaardeerd, wordt bij het bepalen van de boekwaarde van de geconsolideerde deelneming de onroerende zaak, gehouden door de dochtermaatschappij, geclassificeerd als vastgoed voor eigen gebruik in overeenstemming met de classificatie zoals gehanteerd ten behoeve van de geconsolideerde jaarrekening. Hierdoor treden geen verschillen op tussen het eigen vermogen volgens de geconsolideerde jaarrekening en het eigen vermogen volgens de enkelvoudige jaarrekening van de moedermaatschappij.

Indien de moedermaatschappij de onroerende zaak in eigendom heeft en ter beschikking stelt aan een geconsolideerde deelneming voor eigen gebruik, wordt de onroerende zaak in de enkelvoudige jaarrekening van de moedermaatschappij geclassificeerd als vastgoed voor eigen gebruik.

## **Wijzigingen in hoofdstuk 214 ‘Financiële vaste activa’ (wijzigingen zichtbaar)**

Aanpassing in titel van de subparagraaf met betrekking tot de alinea’s 214.312 tot en met 214.312b:

*Enkele aspecten met betrekking tot de toepassing van de IFRS\*-waarderingsgrondslagen van de geconsolideerde jaarrekening in de enkelvoudige jaarrekening (combinatie 3; zie alinea’s 107 tot en met 107g van hoofdstuk 100 Inleiding)*

### *Slotopmerkingen*

338a Indien een geconsolideerde deelneming een onroerende zaak in eigendom heeft en ter beschikking stelt aan de moedermaatschappij of aan een andere geconsolideerde deelneming, dan wordt bij het toepassen van de vermogensmutatiemethode door de moedermaatschappij in haar enkelvoudige jaarrekening de onroerende zaak in eigendom van de geconsolideerde deelneming geclassificeerd als vastgoed voor eigen gebruik, in overeenstemming met alinea 113 van hoofdstuk 213 Vastgoedbeleggingen.